

Van: Stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet"

Linnaeusparkweg 98
1098 EJ Amsterdam
The Netherlands

tel: +31 20 463 6394

mail: info@wijvertrouwenstemcomputersniet.nl

Aan: Ministerie van BZK
t.a.v. minister Plasterk
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Afzender: NL-1098 EJ 98^{hs}

Betreft: Verkiezingen / BPR / Bezwaar tegen rol van dhr Kummeling
in commissie onderzoek elektronisch stemmen in het stemlokaal
Uw kenmerk: 2013-0000261440
Ons kenmerk: BR-4

Amsterdam, 13 mei 2013,

Geachte heer Plasterk,

Op 26 april jongstleden heeft uw Ministerie een besluit (met kenmerk 2013-0000261440) genomen tot het installeren van de commissie onderzoek elektronisch stemmen in het stemlokaal.

In de commissie is de heer Kummeling, voorzitter van de Kiesraad, toegevoegd als expert (zonder stemrecht). Hoewel de expertise van de heer Kummeling ongetwijfeld waardevol voor de commissie zal zijn, maken wij toch bezwaar tegen dit onderdeel van het besluit. De aanstelling van de heer Kummeling schaadt in onze ogen onder meer de onafhankelijkheid van het centraal stembureau. De Kiesraad vervult de rol van centraal stembureau tijdens de verkiezingen en als voorzitter van de Kiesraad is de heer Kummeling automatisch ook voorzitter van het centraal stembureau. Binnen het Nederlands recht is geen beroep mogelijk tegen een landelijke of Europese verkiezingsuitslag, anders dan het indienen van een bezwaar tijdens de zitting van het centraal stembureau, in casu de Kiesraad. De onafhankelijkheid van het centraal stembureau is daarmee zeer belangrijk en aantasting daarvan schaadt ons belang.

De Kiesraad heeft verschillende verantwoordelijkheden:

- Een adviserende taak als het gaat om regelgeving met betrekking tot verkiezingen.
- Een uitvoerende taak als het gaat om het verwerken van de stemmen en het vaststellen van de verkiezingsuitslag.

Bij de openbare zitting van het centraal stembureau voor het vaststellen van de verkiezingsuitslag hebben kiezers of kandidaten formeel de mogelijkheid om een standpunt te verdedigen. Als de uitslag vervolgens naar de Tweede Kamer gaat, hebben de belanghebbenden geen formele mogelijkheden meer. Door het horen van bezwaren

van burgers die vervolgens niet meer in beroep kunnen heeft de vaststelling van de uitslag aspecten die sterk lijken op rechtspraak.

Dat deze combinatie van taken wringt is een internationaal erkend probleem. Transparency International wijst er bijvoorbeeld in zijn in 2012 verschenen rapport 'National System Assessment Netherlands' op dat burgers met betrekking tot verschillende zaken in het verkiezingsproces, zoals de vaststelling van verkiezingsuitslagen, geen toegang hebben tot een onafhankelijke rechter. Ook vanuit de OVSE is Nederland in het verleden op dit punt bekritiseerd. In ons land zou een rechterlijke toetsing van verkiezingsuitslagen op grondwettelijke bezwaren stuiten. Internationaal is er echter juist sprake van een ontwikkeling in de richting van het meer introduceren van rechterlijke toetsing in het verkiezingsproces.

Dat de Kiesraad zowel een wetgevende, uitvoerende en quasi-rechtsprekende taak heeft is dus niet ideaal. Dit is ook niet overeenkomstig wat gebruikelijk is in Europa en ook niet overeenkomstig de richtlijnen van de OVSE. Een dergelijke mengvorm komt in ons land echter wel meer voor. De combinatie van adviserende en rechtsprekende taak bestaat bijvoorbeeld ook binnen de Raad van State.

Wat echter ook in ons land ongewoon is, is dat een lid van een orgaan met zulke gecombineerde taken afdaalt om in een werkgroep of commissie te gaan deelnemen, te gaan adviseren. De gang van zaken is dat het veld iets maakt en dit aanlevert aan b.v. Raad van State of Kiesraad en dat deze er dan over adviseert. Afdalen naar het veld hoort niet voor te komen. Dit klemt ook in de nu gekozen constructie waarin de heer Kummeling quasi op persoonlijke titel zou afdalen. Een voorzitter van de Kiesraad kan in een commissie die over regelgeving in het verkiezingsproces nadenkt alleen namens de Kiesraad spreken. De Kieswet regelt echter dat de Kiesraad besluiten bij meerderheid neemt. De figuur om dhr. Kummeling op persoonlijke titel te laten deelnemen is hiermee strijdig en ondermijnt de rol van de andere leden van de Kiesraad. Deze kan immers in een later stadium moeilijk negatief adviseren over regelgeving waar zijn voorzitter zich na maandenlang adviseren aan heeft gecommitteerd. Ook zou dan de situatie ontstaan waarbij dhr. Kummeling twee keer (één maal quasi-persoonlijk en één maal uit hoofde van zijn voorzitterschap van de Kiesraad) over regelgeving adviseert en vervolgens op basis van die regelgeving "onafhankelijk" oordeelt over bezwaren van burgers tegen de verkiezingsuitslag.

Onder de taakstelling van de commissie valt onder andere "Het opstellen van de functionele, technische en beveiligingseisen voor het elektronisch stemmen in het stemlokaal. De eisen moeten uitgewerkt worden tot het detailniveau dat nodig is voor de wet- en regelgeving [...]". In deze aanstelling kan de heer Kummeling zeer wel diep betrokken raken bij specificatie van de systemen en eerste opzet van regelgeving waarover hij aantal jaren later moet oordelen. Ingeval er bijvoorbeeld een aspect is aan de systemen of regelgeving dat door de commissie over het hoofd is gezien en dat tijdens de verkiezingen naar boven komt, kan de heer Kummeling daar onmogelijk onbevangen over oordelen.

De heer Kummeling is formeel op persoonlijke titel aan de commissie toegevoegd. Feitelijk is het voorzitterschap van de Kiesraad echter geen zaak die niet of slechts zijdelings raakt aan de werkzaamheden van de commissie waarover hij advies moet geven. Door de medewerking van de heer Kummeling "doet de Kiesraad mee" in het werk van de commissie. Daarenboven gaat het hier niet om een gewoon lid of een medewerker van de

Kiesraad, maar om de voorzitter. Wij achten dit in strijd met artikel A2 van de Kieswet. De Kiesraad kan enkel met meerderheid van stemmen een advies geven en niet via individuele leden.

Op grond van het EVRM artikel 6 en het Procola arrest hebben burgers bij de vaststelling van de verkiezingsuitslag recht op een eerlijk proces. De rol van de Kiesraad is, internationaal gezien, in dit licht al precair. De Kiesraad geeft immers advies over wet- en regelgeving op grond waarvan hij later een oordeel moet vellen. Als we al zouden menen dat de huidige, passieve, adviserende rol van de Kiesraad te billijken is dan is een actieve rol bij totstandkoming van wet- en regelgeving nog steeds uitermate onwenselijk. Kortom: de huidige situatie is al niet ideaal, maar de aanstelling van de heer Kummeling in deze commissie holt de rechten van de burger verder uit.

Wij achten dit uitermate onwenselijk en schadelijk voor het belang van een onafhankelijke vaststelling van de verkiezingsuitslag en maken bij deze bezwaar tegen deze gang van zaken. Wij verzoeken u de genoemde benoeming van dhr. Kummeling ongedaan te maken.

Met vriendelijke groet,
Hoogachtend,

R.V. (Rop) Gonggrijp,
namens de stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet" en

L. (Lucas) Kruijswijk,
op persoonlijke titel, te dezer zake domicilie kiezende ten kantore van de stichting, zie briefhoofd